

GANDEETAN IRTETZEN DA

BIZKAIKO ETA GUIPUZKOAKO EUSKERAZ EGUINA

DOMEKETAN URTETEN DAU

1903-ko Garagarrilla-ren
5ⁿEuskalerrian, iru peseta urtean.—Erdalerrian, sei peseta urtean.
Guei Bakocha, Chakur chiki bat.1903-ko Baguilla-ren
5ⁿ

IBAIZABAL-en Echea: Bilbon—Dendari Kalean (Calle de la Tendería) 19—Jaun José Astuy-rena
Eskutitz edo karta guztiak zuzendu beitez artezkariaren echera: Tivoli, letra B, 2.ⁿ derecha.

Bilboko euskera eskolea.

Irago dan domekan egon guñean Bilboko Institutoa derichon irakas-teguian, ikustera euskera eskolako azterketa edo esamínak.

Maian egozan azterlariak zirean Azkue abade jauna, zein dan euske-rea irakasien dabena, eta Guisasa-la Arruza diputadu probintzialak.

Gizategiko aukietan jarri zirean aldra bitan ogei mutill gazte inguru; aldra batekoak, aurtengo ikaslak, eta besteak igaz da aurtun ibilli direanak.

Azterketeak irauan eban ordu bi ta lauren guñchi gora-bera; baña beingo baten joan jakuzan, bada atseguñez beterik gagozanean izaten dira orduak iragankorrenak.

¿Zelan ez atseguñez egon an guen-kusanaz? Azkue jaunak euskera gar-bi garbian itz eguiten eutsen mutillai gauza askoren ganean, eta oneek euskeraz erantzuten eben; banan ba-nan irakurri zituezan euskerazko izkribuak ondo, eta ez uste izan er-derara biurtu ebela euskeraz irakur-ten ebena, ez, an etzan erderaz ber-barik esan; irakaslearen itauneen bi-tartez, euskeraz berba eguiñik adie-razoten eben mutillak ulertzen ebela euskeraz irakurririkoa.

Kontuan euki beite, mutill gazte oneek Bilbotarrak direala danak, euskeraz berba banakaren batizan ezik, besterik ezer ezekienak; eta egunean ordu beteko eskolea euki dabeela zortzi illabetean batzuk, ama-seian besteak.

Zortzi illabete orretan dagozan opor-egunak kenduezkero, guertzen dira 176 egun eskoladunak ($8 \times 22 = 176$); beraz beste ainbeste ordutan entzun dabe euskerea, edo egunak daukazan 24 orduetan banatu ezkero 176 orduok, aterako doguz 7 egun oguetalau ordukoak. Egunaren or-duetatik artu daiguzan erdiak, amabi ordu, lotarako ta bakar-aldietarako, ta zazpi egunok luzatuko jakuz ama-laura.

Beraz, aurtengo ikaslak 14 egu-nean esan leike euskerea entzuten egon direala; igazkoak, 28 egunean.

¡Ondorengo edo orresultado ede-rra da irakasleak erabili daben ira-kaskera edo irakaste moduarentzat! Azterketak ikustatzen joan zirean

diputadu biak zurtu zirean, euskeraz ain polito erantzuten eben mutill gazteak Bilboko semeak eta gaur zortzi illabete euskeraz ezer ezekie-nak zireala jakin ebenean, da arra-zoiak zoriondu eben Azkue jauna.

Guk bere biotzez zorionduten doguz bai bera, ta bai mutillak bere; eta onei diratsagu eztaiea aztu azterke-ta ondorean Azkue jaunak esan eu-tsena, au da, ez isteko egunik euske-raz berba eguin бага Bilbon bertan bizi garean euskaldunakaz, eta al iza-nik, joateko euskeraz bakarrik egui-ten dan errietara; alan eztabeela az-tuko ikasi dabeena ta irabaziko da-beela erraztasuna berbetan.

¿Guzti onek zer esan gura dau? Esaten dan baizen gaitza eztaiea ikas-teko gure euskera ederra, ta gogoa daukanak laster ikasi leikela.

Azkenean zoriondu bear dogu Biz-kaiko Diputaziñoa, eskola onen bi-tartez, Bilbon euskerea zabaltzen saiatuten dalako, erakutziar orreta-ra euskereaganako maitetasuna gure artean dagozan euskaldun kirtenai.

BLOA

¡JOSECHO!

(Amal aduna)

Zerura joan da biotz nereko aingueru. Guri utziarik naigabea ta larritasuna, (ehua, Laburturikan pena samínak gure osasuna, Ta estuturik antzi tristeak gure pechua; Gaur detanean utsa ikusten seaskachua Ez nabaiturik bere arnase legun leguna Iruditzen zait aur ori dala zerura juna Laztandutza besochuetan arrebachua.

Elkar maitatu zaitezte zorionean, Gurasoari laguntasuna banaturikan, Zerueta gure Jaunaren aidamenean Aingueruehuak denak elkarri laztanduri- (kan...

Zure oroitzu nere gogora etorritzean Nere biotza guelditutzen da puskaturikan...
RAMON GUELLENZU. (1)
Donostia Garagarrilla-ren 2.ⁿ.

EUSKALDUN ERDALZALEA

Ora por nobis.

I

—Ehekoandrea: Señoren artean ez beza erderarik eguiñ.

(1) Gure aitzakia eta laguntzaile onek galdia du bere semeak bat Josecho zeritzan; laguntzen diegu bere aitakabea, eta osaten diegu gure jaunagotxo laztanaren oroitzak bakarrik ezitzaen dituela orrialango samín zorroz-tzak.

—¿Zergatik ez? ¡Baia ke atrebisión! Zuk irakutsiko didazu noski zer eguin bear dedan ¡ke mirabes estan agora!

—Gaur esan ditu ba bedorrek ka-ballo ta abeja ta orrelako itzeho ba-tzuek, eta... eztaikit eztaikit...

—¿Eztakizula? Ba, zaude issillik ¿Uste dezu kaballo ta abeja eztirala erderazko itzak?

—Bai: baña ¿bai aldaki zer esan nai duten?

—Ez; zuk irakutsiko didazu; atoz.

—Ba, kaballo da zaldia, eta abeja erlia.

—Eta zer degu orrekin?

—Bedorrek esan du, kazuelakara bat erleen artian arkitu duala zaldi bat.

—¿Nik esan dedala ori?

—Bai andria: en kasuela abeja bus-karo kaballo.

—Obeki eguingo zenduke, ardura gueisseago jartzeaz zure kosiñamen-tuelan.

—Bai bedorrek ere kaballoren le-kuan kaballo ta abejaren lekuan arbe-ja esango balu.

—Zure obligazioa da jatekoa ondo ipintzea; ori lenbizi, eta guero...

—Orretan uste det bagusto ematen dedala; beñepeñ errazioak garbitzen dira ederki gure echean.

—¿Eta nun dezu, orain lauaste dala, garbitzeko eman nizun pañolua?

—Eman daukat gordeta.

—¿Garbiturik?

—Bai andrea; ona emen.

—Eztago ba aín ondore.

—Beñepeñ tinta mancharik eztu.

—Bai ordia usaia.

—¿Zer eguingo det ba?

—Ur goritan garbitu, kutsu guzia kendu arte.

—¿Erretzen bada?

—Erre dedilla; naiago det orrea tintaren kutsurik chikiena baño.

—Bai andrea, eguingo det ba—te-maren tema, zarren sistema—esan oi du Prantzi zapatariak, eta...

—Eta... eta... ¿zer besterik?

—¿Besterik? Oiek asko czpadira—kaballo ta abeja, umore charcho deja.

—Lotsa piska bat konbeni litzakio ba mirabeari.

—Ehekoandriak emango balio... baña...

—¿Zer baña?

—Eztuanak ezin eman.

—Bai, bai; ¡Bonito mirabe!.. Guazen lotara.

—Gabon ba, eta ondo lo eguiñ beza.

—Bai zuk ere.

III

—Emakumea utzi zadazu lo egui-ten, beti orapornobiska jardun gabe, bestela zoaz beñ moja eta akabo.

—Dotia ematen badit...

—Eztakit zertako diran orrenbeste errezo.

—Bestetarako czpada, pekatuen sa-tispasiorako, esaten du Prañaziok.

—Pekatu askocho nunbait eguiten dezu orrenbeste errezo eguiñ bear izateko oien satispañiorako... ¿konpe-sioa ezta naikoa pekatuak barka-tzeko?

—Kapitula barkatzeko bai; baña korrituak... ¡um!.. Prañasiok dionez...

—Baia, baia... beti bere Prañazio-rekiñ.

—Ark dionez, tintaren mancha ba-ño gaitzago da pekatuaren kutsua garbitzen.

—¿Eta zer dankagu orrekiñ?

—Tintaren kutsua kentzeko ur go-ritan sartu bazan pañolua...

—Bai, bai; ¿parabolakin zatoz one-ra?

—Nola zeruan eztan pekatuaren kutsurik chikienik...

—Ba, ba; lo eguin dezagun.

IV

Etzioten lorik eguiten utzi eheko-andreari, neskamearen azkeneko itzak, gaberdiraño. Eztaiea sartzen ze-ruan pekatuaren kutsu chikienik ere; ¡um!.. gogorchoa zan urasse.

Goiz aldera loak artu, ta así zan amesetan: gaisso zan... elizakoak ar-turik, larri zegoan, eta... ¡kask!.. jorra il...! zeruko atera eldu zan, eta an zegoan San Pedro, guiltz andi ba-tekiñ.

—¡Ooola, Don Pedro Escelentisi-mo!... ¿Zer?... ¿Sudurrak ichitzen di-tuzu?

—Usai bat sumatzen det eta... pe-katuaren kutsuren bat.

—Ez por zierlo, beñepeñ nererik. Ordu bete da Prañaziorekiñ konpe-satu naizala ta...

—Berriho, berriho orraindik.

—¿Zergatik ba?

—Pekatuaren kutsua, tintaren man-cha baño gaitzagoa da kentzen ta... zeruan berriz pekatuaren kutsu chi-kienik ere ezin sartu diteke ta... ara zer kontuak.

—Zer eguingo det ba?
—Ikusten dituzu, an bean, pertz
andiatiek ur irakinarekin?
—Bai
—Anche bañuho bi edo iru artu.
—Ezta posillbe ta legue *jai ke dar-
dar-ikara!*... atzera mundura joan eta
eguingo ditut errezo asko neskamea-
rekin batian.

—Orisse bai ezta *posillbe!*
—Bai *Don Pedro* maite-maitea!
Arren baño arren!...

—Len zan denbora.
—Baña orain ere eguingo det.
—Ura juandakoan presa.

Buru-gabeen amesa.
—Ara ba *Don Pedro: ora por nobis,
ora por nobis. ora por nobis...*

—Tira, tira, pertzera.
—*Ora por nobis, ora por nobis, ora
por nobis...*

Esnatu zan alboko oian zegoan nes-
kamia, aren *orapornobis*-etara, eta
deadar eguin zion:

—Zer guertatzen zaio, echekoan-
drea?

Esnatu zan au ere izardi larritan,
eta pozturik oian arkitzen zala ikus-
tean, erantzun zion:

—*Bamos! Portatu da... Biba Don
Pedro!... Oooooora por nobis...*

P. M.

1903 ko Baguillaren 1.^{oa}

EZKONDU AURRETIK

—Maria, gezkontzera zoaz
Belarrimotz traste orregaz?
Bizitza artukozu latza....
—Ain da aberatza!...

—Guztatzen zaio ardoa
Lanean da chit eroa,
Ustuko du laister poltza....
—Ain da aberatza!...

—Marichu errukarria
Zugatik nago larria
Gurutze artzen dezu latza....
—Ain da aberatza!...

—Kaferik kafe gau ta egun
Ez dizu eguingo lagun
Alperrik eguin arrantza....
—Ain da aberatza!...

—Elizan ezta sartuko,
Eztu azpian artuko,
Umorea du garratza....
—Ain da aberatza!...

Ezkonduta guero

—Maria ziñan ezkondu
Ederto zera apaindu,

Eguin dezu zure asmoa....
—Baña ain da gaiztoa!...

—Gaiztoa dala diñozu!
Arrazoirikan ez dezu,

Urrez bete du astoia....
—Baña ain da gaiztoa!...

—Dituzu kóche, zaldiak,
Lepoti urrezko katiak,
Maia ez dezu bastoa.... (1)
—Baña ain da gaiztoa!...

—Morroiz echea beterik
Ez dezu ezeren paltarik
Ez ipiñi betozkoa....
—Baña ain da gaiztoa!...

—Jauregui berri ederrak
Ein ditu zure senarrak,
Dituzuz eche naikoa....
—Baña ain da gaiztoa!...

Ezin liteke zuzendu,
Nire esana adi bazendu!....
Eguin zenduan ezkontza
Gaiztoaz baña aberatza.
Zuri bezela frankori
Igaro zaio gaitz ori,
Arturik senar eroa,
Aberatza ta gaiztoa.

GREGORIO MUJICA TA MUJICA.

Bergaran 1903-ko Maiatzaren 20-^a.

Zer guertatzen da Euskalerrian?

Nondik eta nola eztakidala eskue-
taratu zait Bilboko «Euskalduna»
izentatzen dan albistaria, Maiatzaren
24-ⁿ eguina; chunditurik eta biotza
samindurik guelditu naiz irukurri de-
tanean bere seigarren orrian eskritu
bat, non bere buruan jartzen duen
guiza onetan: *Viva la maketeria de
Elgoibar!* Esan nai du: Bizi bedi El-
goibarko maketeria.

Ezin sinisturik nago ori Euskale-
rrian irago danik, batez ere emen
Guipuzkoan. Guero esango da euska-
ra ta bere jendeak maite ditugu... jori
adarra! Ara emen zer guertatu omen
dan.

Elgoibarren zegoan abere-sendala-
riak utzirik bere jarduera, erri ortara
joan zan Ataunen zegoana, Zarauzko
semea; an igaro ditu iru illabete bere
gain eduki duela jarduera ori; den-
bora onetan Aintamentuak eman
du aditzera nola dagoan bagaldia,
eta inor bada jarduera aura artu nai
duenik, zuzendu dedilla eskrituz bera-
gana; beste bainande edo kondizio
gueiagoren artean arkitzen zan bat,
zeñetan esaten zan bearra zala eus-
keraz jakitea, eta berdiñean Euska-
lerriko semea izango zala autatua.

Onela gauzak, zuzendu zituzten bi
eskritu jarduera eskatuaz, Zarauzko
semearen aldetik bat, eta Debako
abere-sendalarienetik bestea; lenen-
goa euskalduna, bigarrena erdaldu-
na; lenengoa euskaraz dakiena, biga-
rrena, Gaztelakua, euskaraz ezta-
kiena.

Zein uste dezite autu duela Aint-
amentuak edo Batzarrek? Euskal-
duna? Ez; autu du erdalduna. Zertako
eman bada aditzera euskaraz bear
zala jakin eta Euskalerriko semeak
izango zirela eguite berezi batez aut-
tuak? Nere iritziz argalean nago etze-

(1) Larramendi.

la Aintamentu orrek ez gogorik ez
asmoren pichik ere bagaldia aditzera
eman zuenean euskaldunari jarduera
ori emateko, eta dala farra ta burla
eguitea gure ama euskarari.

Ez bezate ez mirari eguin jaun oiek
Euskalerrian beren kontra alchatu
dan marmarreaz, ez ere bear dute
gueiago aipatu euskaldunak diranik,
eztaikit ala badira ere, beintzat beren
eguiteak ezitirudi.

Aintamentu edo Batzar danaren
artean jaun bat bakarra izan omenda
euskaldunaren alde bakeriztu duena;
danak edo guetenak omendira esaten
dutenak «guk maite ditugu Euskale-
rriko legue eta oitura onak» itz ba-
tean «guk nai degu biurtzea bidegabe
kendu, lapurtu edo ebachi zizkiguten
Fueroak.»

Bide lasterretetik asi zerazte, jaunak,
erdaldunari erriko jarduerak ema-
naz, jarraitu bide orri, laster ikusiko
ditugu zuek mingañez (ez biotzez)
maite dituzuten legue ta oitura zar
oiek guerenaganatuak!

Eztegu ez, Euskalerriatik irten bea-
rrik gueren izkuntza maitearen etsai
billa, bertan ditugu, ezta uri bat izan-
goeguite batez edo beste erdaldunak
jarduera gabe dagonik; baldin badi-
ra, arraz guchi bear dute izan, eta
euskaldunak gueren amaren bularra-
rekin artu guenduen izkuntza doa-
tsuari ezipaditugu beguiramen gueiago
jatzan, erdaldunak sartuko zaizkigu
beguiak barrena, eta uri askotan
guertatuko zaigu orain Elgoibarren
guertatu dana.

Jaunak, ez uste izan zuen izenak
gaizki nai ditudala jarri, ez, orrelako-
rik beñere ez; lurraren gañean gau-
den artean utseguiteak sarritan izan-
go ditugu, eta guizona bere utseguitea
ezaguturik, au zuzentzeko asmoan
jartzen danean, erakuskizun ona ema-
ten du, eta goratzen da.

Euskaldunak; benetan maite deza-
gun ama euskara, oroitu gaitean gure
asaba zarrak etzutela beñere ez pro-
bintziko eta ez erriko jardueretan er-
daldunak jartzen, gueren zorigaitzez
oieri leku ematen asi guinaz ezker-
oz dira gure ezbearrak eta negarrak
zeta zergatik? zergatik uri edo errie-
tako jardueretan ikusten diran San-
chez, Fernandez, Gutierrez eta Jime-
nez asko.

JENARO ELIZONDO.

Zarauzen, Garagarillaren 2-ⁿ.

Neskazarren asmo bat.

Ezta izan charra Belgika-ko erri
bateko neskazarren euki dabeena
senarrak arrapateko gogoaz. Emen
jartzen dogu euskeraz, ta zabalduten
dan ekandu au gure aldean, mutill-
gazte, mutill zar, eta gizon-alargu-
nen onerako.

Belgika-ko Ekausines deriehon
errian dagoz 60 neskazar oguetabost
urteetik berrogeira bitartekoak...
alan diñoe, ta diñoskuen moduan
diñogu guk bere, bada neskazarren

urteakaz kontuetan sartzea da bere-
zi sarratu baten sartzea.

Dana dala, 60 neskazarrok asmau
dabe eguitea Pentekostes bigarrene-
koan, au da, irago dan astelenean,
jaialdi ospetsu ba; eta ezkindu edo
konbidau dituez atarako bertako edo
kanpoko guizon emazte bagako guz-
tiak.

Jaialdi ori eguingo da (oraingo
izan izango zan) onetara: arratzal-
deko iruretan, eskeinpen edo inbita-
ziñoari baietz erantzun deuten mu-
till-guizonari arrera eguitea, eta be-
rialasse zuzenduko dan berbaldi edo
sermoi bat Neskazar Batzarreko buru
eguitea dabenak, jakin erazoteko
prakadunai, guizona askozaz obeto
bizi dala emazte maiale bategaz ba-
karrik baiño. Inoiz gogotik eguin
bada berbaldirik, ausse izango da bat.
Bostetan, guztien artean azkari edo
merienda eder bat jango dabe, don-
tzellak pagatua. Merienda ostean,
ibilketa edo pasioa arboladoi batetik;
jorduan izango da charakillari era-
guina! Guero, zazpiretan, dantzaldi
andi bat eguingo da.

Baietzerantzun daben mutill-guizo-
nak 500 baiño gueiago eidira, ta be-
raz, ezta gaitz izango bat-edo-bat
tranpan jaustea, ta emendik laster
bere burua katigu aurkitzea,

Jakiten badogu zer jazo dan jai-
aldi orretan, esango deusagu irakur
leai.

Frantzez ardo-zale bati

Erri bateko alkate jaunak
emana dago ordena,
ispeziora eramateko
gueiegui edaten duena;
nere ustean frantzez orrechek
izan bear du aurrena,
Errenteriko mozkor guztien
ori da nausi dagona.

Orain berriro eman didate
albistacho bat berria,
erori eta autsi duela
kale bateko arria,
zilipurdika utzi naiean
mokollo izugarria,
alcha omen zan odoldurikan
burua ta arpeguia.

Bete-betea beti or dabill
oso ichura gaiztuan,
ardua franko *jaten diote*
asten danean jokuan;
zer jokabide eguin bear dan
ezin eraman kontuan,
alaz guztiaz kontari ari da
asko dakiela, kanpuan.

Beti tutian or ari zera
zerbait dakizun moduan,
zu bezelako kristau tajurik
eztet ikusi munduan;
jai zer mutilla ipinitzean
ontzia aoko zuluian!
picher erdia ustutzen dezu
lendabiziko tragan.

Nere laguna frantzesia zera ez punturikanean artu, inondikanean albalitzake nik eztet nai aserratu; lenago ere eskumuturrik inok etzizun biurtu; ordu ezkerok, diot eguia, eguiten nazu bildurtu.

Ibaizabalen jartzera noa euskera eder batean, umore onez kanta ditzagun ardo barrikan oiñean; erantzuerik jartzen badezu utziko dizut pakean; adio frantzez nere laguna beste egun bat artean.

PARTITU BATEK.

Errenterian.

Perrechikuen azkera.

Gordakaitzea edo konserbaziñoa

Agorrill edo Abustutik Urrira birtartean eztabe eukiten perrechikuak domu edo prezio andirik, aldi orretan ugari ta berez basoetan azten direalako. Orregaitik, echean guichika (1) azi gura dakezanentzat ezta ori aldi ona, bada eguin dituen kastuen ordaina ez artzeko arriskuan aurkitzen da, ta beraz, ondo da lenengo azkerea eguita Baguilla edo Garagarrillerako, orduan obeto saldu leikezalako; ill oneetan perrechikuak eukiteko echean, satz-oeak atondu

(1) Guichika beste batzuk esaten dabe al-pormenorrean.

edo preparatzen asi bear da Zezei-lean. Gueroago, Iraillaren lenengo egunetan asi satz-oeak bigarrenaz atonduten, Urriaren azken aldera perrechikoak batzeko. Onetara artzen dira perrechikuak domu edo prezio ona daukeen aldian, basoan berez ez-tatozalako.

Andika (2) eguiten dan azkeran, ezta zetan ibilli ardura orrek artzen, bada gordakaita edo konserban ipintzen dira, ta irabazten da ondo basokorik eztagoanean. Andika gordakaitzeko onen onena da legortu edo si-katutea.

Zelan legortu perrechikoak salgueirako. Eguzkitan edo laban eguita legortze au ezta aia ona, galtzen da-beelako ez bakarrik usain ederra, zein dan perrechikuagan gueien maitatzen dan gauzea, baita galtzen da-bee ichura ona, ta ez aztu salerosian edo komertzioan salgaien ichureak asko esan gura izaten dabela.

Augaitik esondetu edo akontsejatzten da erostea makiña legortzaille bat ichura ona kenduko ezteutseena, perrechiku asko legortu bear bada. Gaur arte ondorengo edo erresultado onak emon dituenen artean, da bat, Waas derichon fabrikakoa, Alemaniako Geisenhein errikoa; merkeenak 25 franko ta garestienak 565 franko kostatzen dira. Domu au euren estericha edo tamañuaz doian gauzea da.

Legortzen ipinteko, iraatsita dauken area kendu bear jake lenengo on-

(2) Andika, al-por-mayorrean.

do perrechikuai eta erregutadaka eba-gui; ipiñi guero makiñeak daukazan arranbarrilletan; eta azpiko aldetik datorren aize beroak legortzen ditu. Kontu euki eztaielu galdu perrechikuak euren kolore zuria; ordu betean arranbarrillan eukitea naikoa da Toki legor eta aizetsu baten gorde guero.

125 franko kostatzen dan makiñeak 15 arranbarrilla daukaz bata bestearen gañean jarrita, eta guztian artean eguiten dabe kanabiko laurka baten zabalunea (3); 12 orduan kastau bear dan ikatzak igoko dau 8 edo 10 kiloraino, eta aldikada baten legortu leikez 30 edo 35 kilo perrechiko.

Makiña onek balio dau matzak, okaranak, eta ortuariak legortzeko bere, ta beraz, bere domuaren ordaina emoten dau laster. Alde andia eukiten dabe beragaz legorturiko gauzak, eta laban legorturikoak.

Datorren astean ipiñiko da zelan gordakaitu leikezan perrechikuak echerako; gaur esan doguna da komertziorako.

Polpol iturriren ekarrera Bergarako kalera

1

Itz neurtuetan zerbait jartzea burura ein zait etorri,

(3) Esan gura da kana bi alde bakochean daukazan lauki bat.

Keizeta mendi aldeko urak errira ziran ekarri; aien artean sonatuena deritza Polpol iturri, ur onetatik edan ezkerok ezta izango egarri.

2

Gure erriko Aiuntamentu edo kargudun arguiak, asmau dituzte Bergararentzat aurreramentu aundiak, zulaturikan urrutitikan Elosu aldeko mendiak, erri guztian jarri dituzte ur on estima-garriak.

3

Jaun Ramon Urmeneta da dadukaguna alkate, bere lagunak einkizunetan ondo laguntzen dizkate; oien asmo ta eguintza oietan inork eztu izan kalte, aurrera ere ongui eguiten orlase segi bezate.

4

Ur guztiz onak ta ugariak jarri dira edateko, chimista-arguia kalean berri gabaz argui eguiteko, indarra ere bai alanbretatik fabrika erabilteko; gauza oriek eztira eguin erriaren kalterako.

5

Alberga edo labaderuak aukera ederrekuak, jabonadura eta lissiba soineko garbi lekuak; oriek ere erriarentzat dirade premiakuak, gauza oriek orla jartzeko dira buru arguikuak.

— 61 —

rak nai ez baldin badu ere. Gaizto aundia! Zer patata sinistu eraguin zidan Bergarako plazan.

—Maria, Jaungoikoak bedeinkatu ditzala, zergatik merezi dute.

—Ala izan dedilla; Manu. Apaiz jauna ere illabete onetan gaztetu da oso, artu ditu berriz ere lengo kolore eder aiek.

—Maria, zu echekoa nola zeraden an, jakingo dezu zerbait?

—Jakin ez bada! Bai orisse! Ba... Inazio etorri zanean lenbizi eguin zuan gauza izan zan, Don Josen echera joan, eta esatea: Don Jose, ni diruz josia nago, baña falta zaizkit aita, ama eta anaia; Angel ezkondu dedilla Mikaelarekin, eta beori Don Jose, izango da nere aita; beori, Andra Josepa, nere ama; eta zu Angel, izango zerade nere anaia. Umian ondasunak, dirade gurasoenak, eta orregaitan jakinean egon bitez nere ondasunak danorenak diradela. Udaberria eta uda igaroko ditugu Echealain eta negua emen. Ez alzuau an esan Inaziok, danak alkarri elduaz asi ziraden... baña... isso... an non datozen... goazen ikustera, Manu—esanaz joan ziraden biak eskolako umeak bezela, berriketan eguinaz ta korrika eleiza aldera.

Guizon bi San Inazio, marcha joaz, bata, chirola-ekin, eta beste atabalarekin; aien ondoren, pago gazteak baño hortizago ziraden mutil talde baten artean, Angel; eta aben atzetikan Mikaela, larrosaz eta krabelinaz eguindako, chorta bat baño ederragoa-go zan neskacha mordo baten erdian; eta guztien

6

Guidari edo injinierua
Jaun Jose Gaitan Aiala,
lan guzi oiek ondo zuzentzen
ezta izandu makala;
bere obretan erakutsi du
buru bizkorra daukala,
eta gahera erriarentzat
dala seme chit leiala.

7

Bergaratar au dirijitzeko
bada eguin zuten esleitu,
ezertan ere utz eguin gabe
gauzak ondo eguin ditu;
ondra aundia erriagandik
jaun onek du merezitu,
bere lanaren salariorik
eztu nai berak artu.

8

Milla beratzi ta bigarrengo
Uztailaren leubizian,
Iturri arean ur bedeinkatze
festak Bergaran ein ziran;
erritar asko festa oietara
pozikan etorri ziran,
egonagaitik erri ontatik
naikua bide luzean.

9

Meza nagusi ederra eta
bertan predikazioa,
gogo aundiaz ipini zuan
bakoitzak atenzioa,
gusta garria izan guenduan
guk orduko funzioa,
plaza erdian eguin zan guero
uraren bendizioa.

10

Kanpai soñu ta chupinazuak,
oiekin nasi musika,
Gobernadore ta Diputadu
asko zeuden etorrita;
predikadore, kanonigua
jaun Don Isidro Mujika,

bergaratar au etorria zan
Palenziari utzita.

11

Predikadore jaun prestu onek
eguin zigun erakutsi,
Euskalerriko oitua onak
eztitzagula guk utzi;
jaioterriko naitasunari
benaz nai diola entsi,
alkardadean guziok beti
eguin gaitzela bizi.

12

Auzo-erritik ere asko zan
gure festa orietan,
umore ona ikusitzen zan
erriko alde danetan;
miragarritzko festak ziraden
eliza eta kaleetan,
suzko errubedak ere ederrak
eguin zituzten gabetan.

13

Biba Bergara erri maitea
seme sonatu danekin,
guzien gaindik maitatzen dana
da gure aita San Martin;
Bergarako Santu andia dala
ongui eguin degu jakin;
bere laguntza izan dedilla
bergaratar guziokin.

14

Merezi duten guziak emen
ezin ditut izentatu,
orrenbestekin luzatu gabe
eguin nai nuke bukatu;
biotzetikan mundu guziaz
eguiten diot eskatu,
nai eztedala uts eguin badet,
ein zadazute barkatu.

GREGORIO SASIETA.

Bergara 1908-ko Orrillaren 18-n.

ZARRAPARREA

Lekeition

Uri onetatik dirausku irakurle ba-
tek:

«Emengo kofradian sartu dira
Maiatzeko ilean 3.313 balde bokarta
edo anchoa, ta balio izan dabez 16.503
peseta; batez beste balde bakoitzak 5
peseta inguru. Sardinatan sartu dira
4.258 peseta; eta joan dan astean atun
egaburrugaz 5.509 peseta. Beste
arraiñekin sartu danagaz batu ezke-
ro, guztitara 33.081 peseta.

Atunetako kostoria echura ede-
rrian dator, eta jarraituten badeutso
asi dan moduan, izango da aspaldiko
onena.»

Asko poztuboguintzakez alan izan-
go balitz, ia ignzko utsaren ordaina
eskuratuten dabean aurtan gure iz-
pasterreko arrantzale zintzoak.

Frantziako gure anaiak

Frantziak azpian daukan Euskale-
rri zatian debekatua dago aurtan
eleizetan euskeraz ezer eguitea; ser-
moiak, eerezoak, dotriñen irakastea
ta abar.

Ango abade askok jaramonik eguin
baga Gobiernuaren agindu deunga
orreri, beti leguez darraikoe eus-
kereari euren eleizetako eguikizune-
tan; baiña ori eguinaz gaitzen dabe
Gobiernuak emoten deuten saria
edo pagaia.

Orain eguin dabe eskabide bat
agindu orren kontra gobernado-
rearen aurrera eroateko iru jaunek:

Doñepaleuko zaldun edo *caballero*
bat San Jaime derichona, Atarratze-
ko sendalari edo mediku Constanti-
no, eta Azparreneko sendalari Buru-
zain.

Iru zaldun gazte oneek daragoioe
firmak batzen eskabide orrentzat
ango diputado, senadore, diputau-
probintzial, alkate, mediku, komer-
tziante ta aguiria daukeen guizon
guztien artean, orretara jakin erazo-
teko Gobernadoreari alde atan nugu-
sitasuna zotan edo atan daukan
guztia dagoala euskerearen alde ta
len aitatu dogun aginduaren kon-
tra.

Eztozu uste ezer eguingo dabeenik;
arrazoiak ezta biguntzen biotzean ga-
rrrotea daroana; ondo dakie agindu
ori emon ebenak, charlo emona da-
goala. Baiña ondo da issilik ez ego-
tea, al dan eguitea. Ta firmatu da-
been artean izango dira norbai-
tzuk eskabidearen ezezkoa ikusirik
sutuko direanak euskereaganako mai-
tetasunean.

Ichazoz-anditik (1) soldadu izan
zirenean zorrak garbitzeko, Ondasu-
neko ministroak emon deutsoz Guda-
koari (2) 1.500.000 peseta.

Ezta gauza asko diren zor guz-
tientzako; orain inortzukandik asiko
etedira, galodunakandik edo solda-
du utsakandik?

(1) *Ultramar-ean*.
(2) Guda ta guerra bat dira. Anehinako euskaldunak
guda esaten oten gure guerra esaten daga erdaldun-
kandik artuta.

LA EDITORIAL VECIANA derichona moligulitza
Gran Via, 46 eta Ledeana, 15.

— 62 —

jarrai, Don Jose, Simonen eta Inazioren erdian, zi-
joazen eleizatik apaizaren eehera.

—¡Ai Manu!—esan zuan Mariak—¡Zer damugarria
gaur, ez eman bearra gure Jaungoikoak ordubeteko
bizia Juane eta Praiska zorionekoeri, an ikusi deza-
ten.

—Bai, arrazoiak daukazu Mari, baiña zerutikan egon-
go dirade beguira eta... baiña; zergatik ote doaz ain-
beste lagun korrika bide aldera? ¡Zer ikusgarri ote-
gado an? Goazen gueu ere zer ote dan...

Eta esan da eguin, amonacho biak joan ziraden
anchinchinka.

An zegoan ikuskizuna zan mutil sasoiko bat, bur-
nizko zepo batean eskuak sarturik eta soka batekin
ukalondoak gogor loturik, lau chendarmen artean
zeramatena Deskarga aldera.

—¡Nere Ama Piedadekoa! ¡Zer ikusten dut nik?—
esan zuan Mariak eznea baño zuriago eguinda—
¡Pachi da loturik daramaten ori! ¡Ai gure Jaungoi-
koa!!

—¡Bera da, bera da!—erantzun zion Manuk beguiak
estaliat—¡Ai Mari! ¡Zenbat arrazoi zuan Praiska
gaizoak esaten zuanean Pachik kartzelaren baten
uzteldu bear zuala!

Pachik ikusi zuan Simon ustarguiña Don Josen eche-
ko leio batean eta guelditu nai izan zuan arekin itz
bat edo bi eguiteko, baiña chendarme batek «aurrera»
esanaz jo zuan bizkarrean fusillaren ipurdiaz eta es-
kutatu ziraden bidea gora.

¡Choriak kantatu eguin zuan!!